

סכנת חיים: אין טיפול במצוקי החוף הקורסים

הים והרוחות נוגסים במצוקי הכורכר שלאורך 60 ק"מ מחופי ישראל. קריסת מצוקים כבר גבתה קורבנות בנפש, ומסכנת חיי אדם בכל יום. למרות זאת, הרשויות המקומיות והמדינה אינם מטפלים בנושא, ולעיתים אף מחמירים את המצב עם תוכנית בנייה באזורים מועדים לפרענות. YNET, יעל דראל 13.10.2010,

בכל שנה נוגס הים התיכון בין 20 ל-30 ס"מ משטח מצוקי הכורכר שלאורך חופי ישראל. התופעה הטבעית מחלישה את המצוקים, וגורמת לעתים לקריסה והתמוטטות שכבר גבתה קורבנות בנפש, וממשיכה לסכן חיי אדם מדי יום. למרות זאת, הרשויות המקומיות והמדינה אינן ממהרות למצוא פתרון למצב המסוכן.

בדו"ח שהוא מפרסם היום (ד') מכנה מבקר המדינה, השופט בדימוס מיכה לינדנשטראוס, את התופעה "בעיה לאומית", ומותח ביקורת חריפה על ההזנחה שגילה בטיפול בנושא. בבדיקות שביצע משרדו, התברר כי למרות מימדי הסכנה, באף אחת מהרשויות שנבדקו לא הושלמה עד כה תוכנית מלאה להגנה מהמצוקים.

זאת ועוד, המבקר קובע כי משרדי הממשלה - ובראשם המשרד להגנת הסביבה - מעדיפים לדחות בשיטתיות את הטיפול ולהשאיר את היוזמות לרשויות המקומיות שקורסות לא פעם תחת עול המשימה.

הטיפול - לפחות 10 שנים

חופי ישראל מתפרשים לאורך 197 ק"מ. הקטע הבעייתי והמסוכן ביותר נמצא מגבול רצועת עזה בדרום ועד גבעת אולגה בצפון, לסירוגין לאורך כ-60 ק"מ. בחלק זה קיים מצוק כורכר תלול, בתוך רצועה חופית צרה מאוד - בין 10 מטרים עד 30 מטרים רוחבה. המצוק הזה מתפורר כבר שנים בקביעות ונסוג מזרחה. על קטע זה גם שוכנות ערים גדולות רבות, והדבר מחמיר לא פעם את מצב המצוקים.

הזנחת מצבם של המצוקים מסכן את חיי התושבים והרשויות אינן פועלות לפתרון מהיר של הבעיה. אף חמור מכך - לעיתים מקדמות רשויות תוכניות בנייה על גג המצוק, למרות מצבו הרעוע ולעיתים למרות שהוא כבר התמוטט בעבר.

מתרחצים מתחת למצוק בנתניה (צילום: עידו ארז)

באשקלון למשל, אושרה תוכנית להקמת שוברי גלים נגד שחיקת המצוק כבר בשנת 1996, אך הנושא נזנח במשך כעשר שנים בטענה שאין לעירייה תקציבים. בסופו של דבר הוחלט על הקמת מערכת של שקים גליליים מלאים בחול, שיונחו בתחתית המצוק, אך המבקר מצא כי המערכת הוקמה על ידי העירייה בצורה לקויה מאוד.

יתרה מזאת: בין השנים 1997 ל-2007 החליטה עיריית אשקלון להוציא לפועל תוכנית בניה ישנה משנות ה-70 להקמת טיילת על גג המצוק. זאת, למרות שבניה על גג המצוק עשויה לסכן את יציבותו, ולמרות שכמה עשרות שנים קודם לכן התמוטטה הטיילת הקודמת שבנתה העירייה – מסיבות זהות.

במועצה האזורית עמק חפר, שם ישנם כמה בתי מגורים במושב בית ינאי שנמצאים על שפת המצוק הממוטט, מצאו אנשי המבקר כי קיימת תוכנית טיפול כבר 12 שנים. התוכנית קיבלה אמנם אישור למימון עוד בשנת 1997, אך עד למועד סיום הביקורת לא הושלמה הכנתה והיא לא בוצעה.

זאת ועוד, למרות שבמשך השנים המצוק המשיך להתמוטט מעל ראשי הרוחצים בחוף, מציין המבקר כי "במשך השנים לא דאגה המועצה לבצע פעולות ניטור ומעקב אחר מצב המצוק".

בנתניה נקטה העירייה בכמה צעדים חלקיים להגנה על המצוק - הקמת שוברי גלים וקירות ים מאבן. אך המבקר מדגיש כי "לצעדים הללו הייתה הצלחה חלקית". התוכנית המלאה והמקיפה יותר, שמתקדמת כבר שנים בעירייה נתניה ובמוסדות התכנון, טרם אושרה סופית וממילא לא יצאה לפועל עד היום.

בהרצליה הושקעו משאבים ניכרים ללימוד הנושא וחיפוש אחר פתרון. עם זאת, למרות קיומה של תוכנית לבניית שובר גלים כבר מלפני חמש שנים, עד למועד סיום הביקורת התוכנית לא אושרה על ידי הוועדה לשמירת הסביבה החופית במשרד הפנים (ולח"ף).

רק בקטע החוף באפולוניה - נוכח מצבו הקשה של המצוק והעתיקות שעל גגו - הקימה העירייה לבסוף קיר הגנה תוך כדי התייעצות עם המשרד להגנת הסביבה. אולם גם פתרון זה לא הובא מעולם לדיון בוולח"ף.

לסיכום, כותב לינדנשטראוס, "אף שהבעיה מוכרת וידועה זה שנים רבות, לא נעשה כמעט דבר כדי להתמודד עמה. משרדי הממשלה, ובראשם משרד הפנים והמשרד להגנת הסביבה, פעלו בעיקר כגורם פסיבי שהגיב על היזמות של הרשויות המקומיות". הוא ממליץ להטיל את הטיפול בנושא על גוף מרכזי שירכז את עבודת המחקר, התכנון והפיקוח.